

Oponentský posudek diplomové práce

Diana Jamal-Aldinová, Die Urkunden Maxmilians II. und Rudolfs II. als historiologische Quelle, mit besonderer Berücksichtigung der textologischen Merkmale. Ein Beitrag zur Kanzleisprachenforschung. FF UK v Praze – Ústav germánských studií, Praha 2018, 238 s. + přílohy (CXLI s.).

Předkládaná diplomová práce Bc. Diany Jamal-Aldinové navazuje do určité míry na její práci bakalářskou, obhájenou na Ústavu germánských studií v roce 2015. Stejně jako v ní se i v práci diplomové zaměřila na textologickou analýzu a výzkum kancelářské němčiny v druhé polovině 16. a na počátku 17. století. Díky práci bakalářské, v níž se autorka věnovala sledování společenské a politické situace v českých zemích v době vlády Rudolfa II., vlastní osoby panovníka, jeho vztahu k hlavnímu městu království, zálibě v kultuře, vědách a umění, přičemž hlavní pozornost směřovala k Rudolfově kanceláři, přesněji kancelářské němčině zde užívané (na základě důkladné jazykové analýzy pěti listin z let 1578 až 1598) si vytvořila ideální základ (především z hlediska metodického) pro rozvinutí a zásadní prohloubení tématu.

Z hlediska chronologického zahrnuje diplomová práce nejen období rudolfinské, ale je rozšířena o období vlády Rudolfova otce Maxmiliána II. Vzhledem k tomu mohla autorka provést komparaci písemné produkce vycházející z vídeňské (tedy Maxmiliánovy) a pražské (Rudolfovy) kanceláře.

Obsáhlá práce se vyznačuje přehlednou a logickou strukturou, je členěna do pěti hlavních kapitol (včetně kapitoly úvodní). Obdobně jako v práci bakalářské jsou vstupní kapitoly věnovány obecnějšímu ukotvení tématu, tzn. společensko-politickým poměrům v českých zemích ve druhé polovině 16. století a na počátku století následujícího, přesněji samostatně pro období vlády Maxmiliánovy a Rudolfovy. V další části práce zaměřuje autorka pozornost na charakteristiku kanceláří obou panovníků – vídeňské Maxmiliánovy a pražské jeho syna. Stěžejní část tak představuje kapitola čtvrtá a pátá, kdy v první z nich je podána přehledná charakteristika kancelářské němčiny v době vlády obou panovníků, v druhé se soustředí na důkladnou analýzu písemné praxe ve vymezeném období.

Tu provedla diplomantka na základě padesáti listin, jež jsou k dispozici na internetovém portálu www.monasterium.net. Rozhodující kritéria pro výběr byla dána typem pramene – pro analýzu využila autorka primárně listinného materiálu, místem vydání (Vídeň a Praha) a osobou vydavatele (výše jmenovaní panovníci). V dané souvislosti by bylo vhodné pro ilustraci uvést, z jak rozsáhlého celkového množství listin autorka vybírala ty, jež se staly posléze předmětem jejího výzkumu, rovněž by bylo zajímavé znát poměr jazykově německých, latinských a případně dalších jinojazyčných listin. Rovněž se nabízí otázka, zda měla autorka k dispozici i koncepty některých listin pro případnou komparaci.

Text úvodních historických částí práce, opírající se především o dosavadní literaturu a internetové zdroje, představuje velmi zdařilou kompilaci, kdy autorka dokázala vystihnout vše podstatné a nezbytné v kontextu zpracovávaného tématu. Stěžejní část práce tvoří detailní textologický rozbor vybraných listin, jak již bylo uvedeno výše. Jemu předchází u každého z panovníků strukturovaný soupis analyzovaných písemností, v jehož rámci je uvedeno místo stávajícího uložení, signatura, internetový odkaz, formát, psací látka, informace týkající se připojení a dochování ověřovacího prostředku – pečeti, dále datace a záhlavní regist (uvedený termín považuji v daném kontextu za vhodnější nežli autorkou užitý termín obsah – ten je příslibem podrobnější informace o textu obsaženém v listině =

v archivní terminologii náhradní regist). Užitečné by rovněž v rámci daného přehledu bylo samostatné připojení údaje o adresátovi – příjemci listiny.

V rámci připojeného soupisu písemností jsou tyto označeny arabskými číslicemi (Maxmilián) a majuskulními písmeny (Rudolf). Při vlastním rozboru sledovala diplomantka postupně jednotlivé části jedné každé listiny z hlediska jejich struktury (protokol – text – eschatokol a jejich celkem 12 jednotlivých částí), připojeny jsou tabulky (samostatně pro písemnosti Maxmilána i Rudolfa) s uvedením jednotlivých listin a vyznačením přítomnosti či absence jejich jednotlivých částí. Tyto části pak tvoří (stejně jako tomu bylo již v autorčině práci bakalářské) základní osu textologické analýzy, při níž se autorka opírá o osvědčené metodické postupy. Základní předpoklad, podmínka tohoto rozboru, spočívala v transliteraci všech vybraných písemností, při níž diplomantka postupovala podle jednotlivých částí. Přepis je proveden velmi pečlivě, je zřejmé, že autorka má solidní zkušenosti s paleografickými texty. Rovněž se velmi dobře orientuje i v základních otázkách diplomatiky, což prokázala při rozboru jednotlivých písemností.

Všechny transliterované texty obou panovníků jsou připojeny v závěrečné příloze, stejně jako jejich obrazové ukázky. Záměrně užívám termín písemnosti – při pozorném pročtení úvodního přehledu analyzovaných písemností (s. 38–57), tabulky s jejich jednotlivými částmi (s. 118 a 182) a při porovnání s obrazovou přílohou je zřejmé, že u písemností č. 2, 20 a 21 se jedná o listy (psané na papíru, dva z nich jsou i orientovány na výšku), navíc u listu č. 21 pečeť nechybí, ale je připojena pečeť pod papírovým krytem, která původně nejen ověřovala, ale i uzavírala obsah písemnosti. Obdobné platí i u písemnosti Rudolfovy, označené písmenem K.

Závěr: v předkládané práci prokázala autorka schopnost interdisciplinárního přesahu a opětovně (stejně jako u práce bakalářské) poukázala na důležitost, ba nezbytnost mezioborové spolupráce, skýtající široké možnosti studia diplomatického materiálu – nejen listin (byť ty byly hlavním předmětem analýzy), ale i dalších kategorií úředních písemností.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit jako výbornou.

doc. PhDr. Ivana Ebelová, CSc.

V Praze dne 26. srpna 2015